Knygelė mokytojams

Edukacinių scenarijų rinkinys

2019

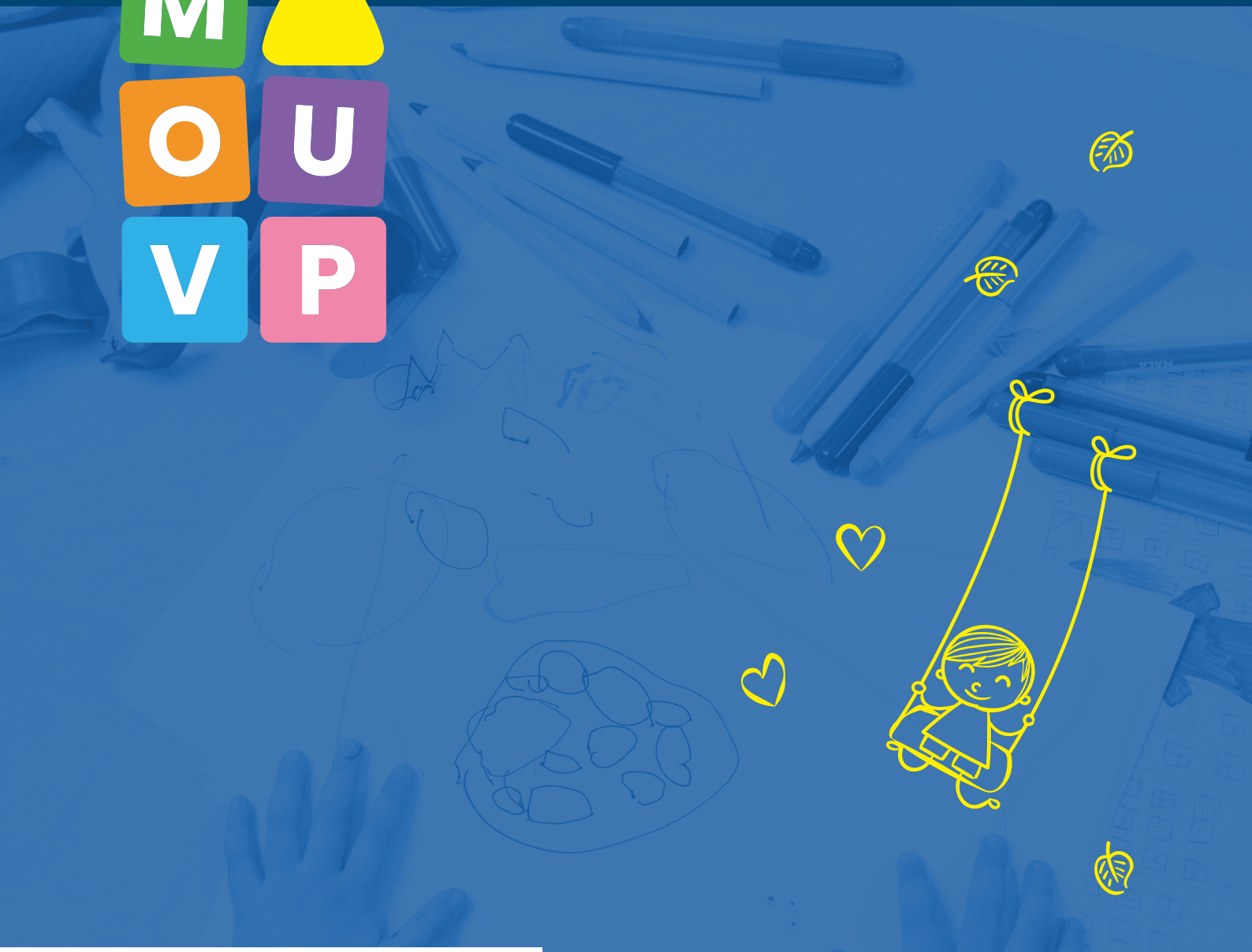

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Knygelė mokytojams

Pamokų (veiklų) planų Rinkinys

2019

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Ši publikacija yra paruošta vykdant tarptautinį „Erasmus+“ KA3 projektą „Ankstyvasis ugdymas – tvarios motyvacijos ir gyvenimiškų vertybių kūrimas“ (MOV-UP, Nr. 580339-EPP-1-2016-1-BG-EPPKA3-IPI-SOC-IN). Projektas MOV-UP yra finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinysatspindi tik autorių požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Parengė:

Prof Carmel Cefai
Prof Valerie Sollars
Assistant Prof. Maria Ampartzaki
Assoc. Prof. Michail Kalogiannakis
Dr. Konstantinos Xristidis
Dr. Zuhal Yılmaz Doğan
Banu Yurtseven
Danny Arati
Iglika Angelova
Jurgita Vaitiekūnienė
Ramazan Sezer
Renata Jankevičienė
Serkan Solmaz

Cover design: Kristin Ozanian

Jeigu neparašyta kitaip, šis dokumentas yra saugomas pagal CC normas. Priskyrimas – nekomercinio naudojimo – jokių išvestinių kūrinių, 4.0 tarptautinė licencija.

Turinys

Įvadas 4
4 emozioni: felice – triste – arrabbiato - impaurito 5
Emocijos: veido kūrimas 7
Aš, mano šeima ir aplinkiniai žmonės 9
No-Bot, robotas be apačios 11
Aš esu laimingas su tavimi 13
Emocijų tyrimas 15
Nuoširdumas ir melas 17
Jei būčiau nematomas 20
Kas yra laimė? 22
Linijos mus sujungia 24
Aplinkos (kaimynystės) tyrinėjimas 25
Žuvis iš CD diskų 26
Detektyvai 27
Toli – arti 28
Vaikų teisės 30
Priedas 1 34

Įvadas

Šis elektroninis leidinys yra vertybinio ir atsparumo ugdymo bei kitų pedagoginių metodų rinkinys, leidžiantis subalansuotai spręsti įvairovės ir neįgalių vaikų įtraukties problemas.

Parinkti mokytojų praktinės veiklos pavyzdžiai suteikia informacijos, kurios tikslas – šviesti bendruomenę pristatant konkretų požiūrį ir veiklos tikslus. Tai yra mokytojams vertingas šaltinis, kuris padės užtikrinti projekto MOV-UP tvarumą.

Knygelė yra atviras švietimo šaltinis, gerbiantis į jį įtrauktų autorių darbų teises.

MOV-UP projekto komanda

4 EMOCIJOS: - LAIMINGAS - LIŪDNAS - PIKTAS – IŠSIGANDĘS	
Tikslinė grupė	4–5 metų vaikai.
Trukmė	2 pamokos po 45 minutes (dvi dienos iš eilės).
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Vaikai galės atpažinti ir įvardyti skirtingas pagrindines emocijas stebėdami veido išraišką ir kūno kalbą. Jie galės atpažinti liūdesį, laimę, pyktį ir išgąstį.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Tema: aš, mano šeima ir aplinkiniai žmonės.
Metodikos	☐ Tyrimais grįstas mokymasis ✔ Pasakojimas ✔ Atsparumo ugdymo programa ☐ Jausmų didaktika ✔ Socialinis ir emocinis mokymasis
Vieta / aplinka	Veikla, kurią reikia atlikti klasėje. Vaikai raginami sėdėti patogiai ant kilimo, eiti prie stalo piešti ar tapyti.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	Reikalingų išteklių aprašymas: RESCUR knyga, Čika ir Žigu, trikampis (instrumentas) dėmesio sukoncentravimo veiklai, paveikslėlių kortelės / vaikų nuotraukos, vaizduojančios skirtingas emocijas. 4 lentelės su skirtingomis antraštėmis – laimingas, liūdnas, piktas ir išsigandęs. Tuščias piešimo ar tapymo lapas; atsižvelgiant į tai, kokią techniką vaikai nori naudoti (dažus ar pieštukus).
Detalus veiklos / turinio aprašymas	▯ Sužadinimas. ▯ Perskaitykite istoriją (26 psl.). ▯ Paprašykite vaikų apibūdinti visas emocijas, kurias patyrė Čika. ▯ Skatinkite vaikus dar kartą papasakoti istoriją primindami, kad Čika buvo susirūpinusi, pikta, liūdna ir pagaliau laiminga. ▯ Parodykite vaikams savo liūdną veido išraišką, o vaikai tegul bando atspėti, ką jaučiate. Pakartokite tai atskleisdami visas keturias pagrindines emocijas. ▯ Paprašykite vieną vaiką išreikšti liūdesį, o kiti vaikai tegul bando atspėti, kokia tai emocija. Pakartokite tai atskleisdami visas keturias pagrindines emocijas. ▯ Aptarkite, kurį simbolį galime naudoti vaizduodami kiekvieną emociją. Pavyzdys: ašaros reiškia liūdesį. ▯ Paprašykite vaikų atsisėsti ant savo kėdžių ir pasiimti nuotrauką / paveikslėlį iš dėžutės, kuri yra ant stalo. ▯ Paraginkite kiekvieną vaiką atpažinti, kuri emocija vaizduojama paveikslėlyje, jei kiti mokiniai su juo sutinka, jie klijuoja jį ant

	lentelės. Pavyzdys: laimingo žmogaus nuotrauka „laimingoje“ lentelėje. - Pieštukais ar dažais vaikai yra skatinami piešti laimingą / liūdną veidą. - Pagirkite vaikus už jų piešinius. - Vaikai padeda susitvarkyti. - Visi dainuoja dainelę „Jei esi laimingas ir tai žinai, suplok...“ (If you are happy and you know it, clap your hands...).
Grįžtamasis ryšys	Namų darbų užduotis RESCUR knygoje.
Vertinimas	Atspėti, kurios emocijos vaizduojamos nuotraukose, kurias vaikas pasirinko. Grupinės veiklos metu vaikų prašoma nupiešti skirtingas emocijas.
Patarimai pedagogams	Prie vieno stalo sėdintys vaikai piešia akvareliniais dažais, o prie kito stalo – pieštukais. Tapymui rekomenduojamas A3, o piešimui - A4 formato popierius.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	Pamoka paimta iš RESCUR knygos (ankstyvieji metai, „Skrodimas per bangas“.

EMOCIJOS: VEIDO KŪRIMAS	
Tikslinė grupė	4–5 metų vaikai
Trukmė	Minutės / pamokos / užsiėmimai 45 minutės
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Vaikai galės stebėti, atpažinti ir įvardyti skirtingas pagrindines emocijas stebėdami veido išraišką ir kūno kalbą. Jie galės atpažinti liūdesį, laimę, pyktį ir išgąstį Pakvieskite vaikus įvertinti gamtos grožį. Parodykite jiems, kad galime būti kūrybingi naudodami šakeles ir nukritusius lapus, šakas, aronijas, kaštonus, giles.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Tema: aš, mano šeima ir aplinkiniai žmonės
Metodikos	☐ Tyrimais paremtas mokymasis ✔ Pasakojimas ✔ Atsparumo ugdymo programa (Resilience curriculum) ☐ Jausmų didaktika ✔ Socialinis ir emocinis mokymasis
Vieta / aplinka	Klasė ar kiemas
Įrankiai / Medžiagos / Ištekliai	RESCUR knyga, Čika ir Žigu, trikampis (muzikos instrumentas), 3 dideli apvalūs kartono lapai, šakelės, lapai, riešutų kevalai, aronijos ir kt.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	▯ Sužadinimas. Įsivaizduokite, kad esate gamtoje. Įkvėpkite ir iškvėpkite įsivaizduojamą jos aromatą ▯ Paprašykite vaikų papasakoti vakarykštę istoriją. ▯ Dar kartą perskaitykite Čikos ir Žigu istoriją. Priminkite vaikams apie 4 pagrindines emocijas: liūdesį, pyktį, baimę ir laimę ▯ Vaikai raginami žaisti interaktyvų žaidimą „Sukurk veidą“, kurį rasite „Nursey education Scholastic ltd“. Žaisdami vaikai gali sukurti veidą panaudodami įvairių rūšių lapus, šakeles, aronijas, riešutų kevalus ir pan. Nufotografuokite ir išspausdinkite sukurtą veidą ir skatinkite vaiką pasakyti, kokias emocijas veidas išreiškia. ▯ Parodykite vaikams tikras gyvas šakeles ir lapelius ir pasakykite jiems, kad vaikščiodami gamtoje galime rasti visų rūšių šakelių ir lapų, nukritusių ant žemės. ▯ Vaikščiodami gamtoje privalome ją puoselėti. ▯ Mes neturime pjaustyti aronijų šakelių. Šios šakelės ir lapai nukrinta pučiant stipriam vėjui ar lyjant stipriam lietui. Mes galime šakeles susirinkti nuo žemės. ▯ Vaikai skatinami dirbti grupėse ir sukurti didelį veidą naudojant šakeles, lapelius, aronijas. (Interaktyvaus žaidimo imitacija).

	- Kai veidai yra sukurti, paprašykite vaikų paaiškinti, kokią emociją išreiškia jų sukurtas veidas. - Pagirkite vaikus už jų pastangas. - Susitvarkykite. - Visi dainuoja dainelę „Jei esi laimingas ir tai žinai, suplok...“ (If you are happy and you know it, clap your hands...) - „Jei esi laimingas ir tai žinai, parodyk laimingą veiduką, Jei esi laimingas ir tai žinai ir tikrai nori parodyti, Jei esi laimingas ir tai žinai, parodyk laimingą veiduką.“ (''If you are happy and you know it make a happy face, If you are happy and you know it make a happy face, If you are happy and you know it and you really want to show it , if you are happy and you know it make a happy face.“) - Pakartokite dainelę pakeisdami žodį „laimingas“ žodžiais liūdnas, išsigandęs, piktas.
Grįžtamasis ryšys	Veikla namuose: skatinkite vaikus susikurti veidą naudojant bet kokias medžiagas. Pavyzdys: sagos, makaronai, pupelės, butelių kamšteliai ir t.t.
Vertinimas	Vaikų stebėjimas, kai jie kuria emocijų veidukus žaisdami interaktyvų žaidimą. Vaikų, dirbančių grupėse ir kuriančių emocijų veidukus iš gamtinių medžiagų, stebėjimas ir jų klausymasis.
Patarimai pedagogams	Prieš užsiėmimą informuokite tėvus, ko jums reikės, ir jie padės jums rasti šakelių, lapų, riešutų kevalų, aronijų ir kitų gamtinių medžiagų. Tėvai visada yra labai paslaugūs.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	Pamoka paimta iš RESCUR knygos (Ankstyvieji metai, „Skrodimas per bangas“). Interaktyvus žaidimas, rastas „Nursey education Scholastic Ltd.“ (norint prisijungti prie interaktyvaus žaidimo, turite būti nariu).

AŠ, MANO ŠEIMA IR APLINKINIAI ŽMONĖS	
Tikslinė grupė	4–5 metų vaikai.
Trukmė	45 minutės.
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Vaikai supras, kad galvodami apie ką nors juokingo, jaučiamės daug geriau. Visur ir visada galima įžvelgti gėrį.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Tema: aš, mano šeima ir aplinkiniai žmonės.
Metodikos	✔ Pasakojimas ✔ Atsparumo ugdymo programa ✔ Socialinis ir emocinis mokymasis
Vieta / aplinka	Mokyklos kiemas arba klasė. Piešdami vaikai sėdi ant kilimo, vėliau aplink stalą.
Įrankiai / Medžiagos / Ištekliai	Reikalingų išteklių aprašymas: RESCUR knyga, Čika ir Žigu, trikampis (instrumentas) dėmesio sukoncentravimo veiklai, fotoaparatas, užsiėmimų lapas „Sukurk juokingą veidą“ (215 psl.). Tuščias popieriaus lapas, pieštukai ir klijai.
Detalus veiklos/ turinio aprašymas	Paprašykite vaikų patogiai atsisėsti ant kilimo Sužadinimas Perskaitykite pasakojimą „Čika išgyveno blogą dieną“ (214 psl.). Perskaitę istoriją, užduokite šiuos klausimus: Ką manote apie istoriją? Kokios buvo juokingiausios istorijos dalys? Kaip Čikai pavyko prisiversti jaustis geriau? Ar prisimename ką nors juokingo, kas nutiko mums? Ar mes kada nors pažvelgėme į problemą linksmai? Skatinkite vaikus elgtis juokingai ir fotografuokite juos visus. Kiekvienas vaikas pasidaro asmenukę įsikandęs bananą. Paaiškinkite, kad kitą dieną išspausdintas nuotraukas klijuosite ant lentos „Juokingi veidai“ Paklauskite vaikų, kaip jie jautėsi kurdami juokingą veido išraišką. Pakvieskite vaikus atsisėsti prie stalo ir nupiešti ką nors juokingo. Pagirkite vaikus už jų pastangas. Visi dainuoja dainelę „Jei esi laimingas ir tai žinai, suplok...“
Grįžtamasis ryšys	Ranka pieštas juokingas piešinys. Namų veiklos lapas „Sukurk juokingą veidą“ (215 psl.)

Vertinimas	Įvertiname sukurtą asmenukę, piešinį, kurį jie atliko mokykloje ir namų veiklos lapą.
Patarimai pedagogams	Supratau, kad realūs daiktai pasakojimą padarys linksmesniu ir juokingesniu. Taigi aš turėjau dantų pastą, šampūną, akinius nuo saulės, regėjimo akinius, kelnes, priešpiečių dėžutę, pakelį šunų maisto ir bananą, kad galėčiau sukurti juokingą veidą.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	Pamoka paimta iš RESCUR knygos (Ankstyvieji metai. „Banglenčių sportas“). Namų veiklos lapas „Sukurk veidą“ (215 psl.)

NO-BOT, ROBOTAS BE APAČIOS	
Tikslinė grupė	3–4 metų vaikai. Komunikaciniai ir socialiniai gebėjimai.
Trukmė	1 trijų dalių sesija: 20 min. – veikla prieš skaitymą; 20 min. – istorijos pasakojimas / skaitymas; 20 min. – veikla po skaitymo.
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Vaikai gebės: - įvardyti pagrindines roboto dalis; - diskutuoti apie įvairias vietas, kur robotas gali eiti; - užmegzti bendravimo ryšius; - sukoncentruoti dėmesį; - pasinaudoti rankų ar pirštų lėlėmis pasakojimo metu.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Gimtoji kalba. Robotai.
Metodikos	Istorijų skaitymas ir pasakojimas. Socialinis emocinis ugdymas; dalijimasis mintimis apie mėgstamiausią personažą, bendradarbiavimas veiklos po skaitymo metu.
Vieta / aplinka	Klasė
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	Sue Hendra knyga „No-Bot, robotas be apačios“. Paveikslėliai, susiję su istorija, vaizduojantys skirtingus veikėjus ir daiktus, kuriuos panaudojo kurdami robotą. Paveikslėliai gali būti interaktyvūs, rodomi lentoje. Rankų darbo lėlė-robotas.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	1 žingsnis. Veikla prieš skaitymą: knygos autoriaus paminėjimas ir istorijos skaitymas. 2 žingsnis. Labiausiai patikusio istorijos personažo pristatymas (bendravimo ir socialinių įgūdžių gilinimas). 3 žingsnis. Lėtas istorijos skaitymas atkreipiant dėmesį į detales, veikėjų išvaizdą. 4 žingsnis. Rankų lėlės panaudojimas siekiant padėti vaikams sukaupti dėmesį. 5 žingsnis. Paveikslėlių, veikėjų nuotraukų, daiktų, iš kurių buvo kurtas robotas, demonstravimas. Pavyzdžiui, būgno nuotrauka, nes lokys pavertė roboto dugną būgnu. 6 žingsnis. Veikla po skaitymo – atminties lavinimo žaidimas. Žaisdami vaikai turi suporuoti veikėjus ir daiktus, kuriuos veikėjai naudojo kurdami roboto apačią.
Grįžtamasis ryšys	Pakanka paprastos veiklos rato metu, kad sužinotumėte, ar vaikams patiko užsiėmimai ir ar jie dabar prisimena, kas nutiko istorijoje.

	Galima aptarti veiklos modifikavimą, kad veikla būtų patrauklesnė ir įdomesnė.
Vertinimas	Skaitymo ir su juo susijusios veiklos metu mokytojai gali vertinti, ar vaikai gerai prisimena skirtingus pasakojimo veikėjus. Veiklos po skaitymo metu mokytojas stebi, kaip vaikai bendrauja, ir lygina su ankstesnių užsiėmimų vaikų komunikabilumu. Pasakodamas istoriją mokytojas taip pat gali stebėti, ar vaikai yra labiau susikoncentravę nei įprasta.
Patarimai pedagogams	Rankų darbo lėlės gaminimas užtruko apie valandą, nuotraukų paieška – apie 20 minučių. Veiklos prieš skaitymą ir po jo metu mokytojai gali pateikti mąstyti skatinančius klausimus.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	Ši veikla buvo išbandyta Šv. Nikolo koledže, Rabat pradinėje mokykloje. NonCommercial (nc) Ši licencija leidžia kitiems perdirbti, patobulinti jūsų sukurtą objektą ir kurti jo pagrindu nekomerciniais tikslais, ir nors kitų sukurtuose naujuosiuose objektuose bus nurodyta atitinkama jūsų autorystė ir jie nebus komerciniai, neprivaloma suteikti licencijos išvestiniams kūriniams tokiomis pačiomis sąlygomis.

AŠ ESU LAIMINGAS SU TAVIMI	
Tikslinė grupė	4–5 metų vaikai.
Trukmė	30–45 minutes.
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Vaikai gebės: - pasidalyti buvimo su draugais patirtimi; - suprasti sunkumus, kurie gali kilti ieškant naujų draugų; - vertinti teigiamus santykius su bendraamžiais; - suprasti, kad esame skirtingi, bet visi esame gražūs.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Aš ir žmonės, esantys šalia manęs.
Metodikos	Istorijų pasakojimas. Atsparumo programa. Socialinis emocinis ugdymas. Tyrimu grįstas mokymas. Menu grįstas mokymas.
Vieta / aplinka	Mokyklos kiemas (sėdima ant žolės) arba klasė (sėdima ant kilimo), vieta priklauso nuo oro. Norėdami piešti rankomis vaikai sėdi prie stalo.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	RESCURE knyga „Skrodimas per bangas“, trikampis (muzikos instrumentas), skirtas susikaupimo veiklai, namų veiklos lapas „Kai būnu su savo draugu“, A4 formato popierius, pieštukai, H.K. Anderseno knyga „Bjaurusis ančiukas“.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	Vaikai susėda ant kilimo. Susikaupimo veikla. Istorijos „Kur yra Šerlokas skaitymas“. Klausimai mokiniams Ką tu manai apie istoriją? Kaip Zelda ir Šerlokas leido laiką kartu? Kaip jautėsi Šerlokas, kai negalėjo rasti Zeldos dideliame medyje? Kaip jautėsi Šerlokas, kai jis sutiko Zeldą kitą dieną? Paprašykite vaikų galvoti apie savo draugus. Padrąsinkite vaikus kalbėti apie savo draugus pateikdami šiuos klausimus: Ar tu turi draugų? Apibūdink juos. Ar jie yra čia, darželyje? Paskatinkite vaikus nupiešti savo draugus ir kartu atliekamą mėgstamą veiklą. Aptarkite ir pagirkite vaikų piešinius. Visa klasė dainuoja Danny Kaye dainą „Thumberlina“ („Coliukė“): (https://www.youtube.com/watch?v=ZDbWeYRT7w

Grįžtamasis ryšys	Mokykloje nupiešti piešiniai (mėgstama veikla su draugais). Namuose nupiešti piešiniai „Kai aš esu su draugu“. Pokalbis sustojus į ratą apie praėjusios dienos veiklą (ką vaikai prisimena apie Šerloką ir Zeldą / ką gali papasakoti apie savo draugus).
Vertinimas	Vertinami piešiniai. Sustoję į ratą vaikai skatinami kalbėti tiek apie istorijas, tiek apie tai, ko iš jų mokosi. Stebima, kaip keičiasi vaikų elgesys ir bendravimas su draugais.
Patarimai pedagogams	Kitą dieną siūloma skaityti H.K. Anderseno pasakas „Bjaurusis ančiukas“ ir„„Coliukė“. Aptarti, kad iš Coliukės juokėsi, nes ji buvo labai maža, o iš ančiuko, nes jis buvo kitokios spalvos. Remdamiesi šiomis istorijomis vaikai supras, kad „nors mes visi skirtingi, mes vis tiek esame gražūs“.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	H.K. Anderseno pasakos „Bjaurusis ančiukas“ ir „Coliukė“, RESCUR knyga „Skrodžiant bangas“. Danny Kaye daina „Coliukė“: https://www.youtube.com/watch?v=ZDbWeYRT7w

EMOCIJŲ TYRIMAS	
Tikslinė grupė	6–16 metų vaikai
Trukmė	1 pamoka (40 min.)
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Besimokantieji galės: - atpažinti emocijų įvairovę; - aiškiai ir įtikinamai išreikšti savo ir draugo emocijas; - tobulinti empatijos įgūdžius.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Asmeninis, socialinis, sveikatos ir ekonominis švietimas (PSHE): - sveikata ir gerovė (taip pat ir emocinė būsena); - sveikų santykių kūrimas. Menas: - įvairių metodų naudojimas aprašant savo pastebėjimus ir išreiškiant savo jausmus.
Metodikos	Jausmų didaktika.
Vieta / aplinka	Klasė.
Įrankiai / Medžiagos / Ištekliai	Emocijų diagramos tyrimas (žr. 1 priedą).
Detalus veiklos/ turinio aprašymas	Jei ši veikla bus kartojama reguliariai, kas savaitę ar kas dvi viso trimestro ar pusmečio eigoje, sulauksite puikių rezultatų. Trimestro ar pusmečio pradžioje mokiniams pateikiama lentelė, kurioje jie gali kasdien registruoti savo jausmus, nurodyti, kodėl jie taip jaučiasi ir kaip jausmai daro įtaką jų elgesiui. Kai lentelė pateikiama pirmą kartą, mokinių prašoma pasirinkti gyvūną, kuris atspindėtų jų esamus jausmus. Tada mokiniai užpildo lentelę atsižvelgdami į jausmus, kuriuos jie priskiria savo gyvūnui. Šis trumpas pratimas padės jiems suprasti, kaip naudotis lentele bei aiškiai išreikšti emocijas ir jausmus, apibūdinti reakcijas į konkrečias emocijas. Kiekvienos savaitės pabaigoje atsitiktine tvarka pasirenkami mokiniai pristato savo užsirašytus pastebėjimus, pirmiausiai kalbėdamiesi su mokytoju, po to diskutuodami su visais klasės mokiniais. Diskusijos metu svarstoma, ar reakcija į emocijas buvo tinkama. Svarbu prisiminti, kad tokios diskusijos prisideda prie emocijų stabilizavimo, o kasdienis emocijų tyrimas suteikia jauniems žmonėms terapinį palengvėjimą.

Grįžtamasis ryšys	Mokinių bus paprašyta pakomentuoti keturias iš anksto pasirinktas emocijas: laimingas, liūdnas, piktas, išsigandęs. Bandant apibūdinti emociją, remiamasi labai asmeniškomis situacijomis ar konkrečiais įvykiais. Tolesnė diskusija leis pajustą nuotaiką ir emocijas paversti realia. Mokytojas moderuos diskusiją pristatydamas pagrindinius klausimus, pavyzdžiui: „Ar galime pamatyti laimę, liūdesį, pyktį ar baimę?“; „Kaip atrodo laimė?“; „Kaip atrodo liūdesys?“; "Ar galime paliesti pyktį?". Vėliau mokinių gali būti paprašyta sukurti įvairių formų meno kūrinių, iliustruojančių nuotaikas ir emocijas (pavyzdžiui, tapyba, istorijų knyga, muzika, vaizdo įrašai ir kt.)
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	ShareAlike (sa) Attribution (by) NonCommercial (nc) NoDerivatives (nd)

NUOŠIRDUMAS IR MELAS	
Tikslinė grupė	9 metų vaikai.
Trukmė	1 pamoka (apie 45 min.).
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Besimokantieji galės: - žodžiu ir raštu suformuluoti paprastus teiginius apie įvairias gyvenimo situacijas; - išreikšti norą įsitraukti į konkrečių grupių veiklą; - spręsdami dilemas suformuluoti paprastus palaikymo ar atmetimo sakinius. Veiklos tikslai besimokantiesiems: - kalbėti apie save; - atpažinti teigiamą ir neigiamą elgesį rašytiniame tekste; - atpažinti melagingas frazes; - apibūdinti teisingą požiūrį į konkrečias situacijas; - meistriškai bendradarbiauti su bendraamžiais.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Gimtoji kalba (turkų): - suformuluoti aiškius, tikslus ir nuoseklius teiginius. Asmeninis, socialinis, sveikatos ir ekonominis švietimas (PSHE): - ugdyti pagrindinius socialinius ir pilietinius įgūdžius.
Metodikos	Pokalbis, dialogas, praktika, minčių lietus, paaiškinimas, stebėjimas, skaitymas.
Vieta / aplinka	Klasė.
Įrankiai / Medžiagos / Ištekliai	Vadovėlis, užduočių lapai, kamuolys.
Detalus veiklos/ turinio aprašymas	Preliminari informacija Siekdamas įvesti į pamokos temą, mokytojas paeiliui perduoda kamuolį mokiniams. Tas mokinys, kuris gauna kamuolį, nurodo, kokia yra svarbiausia jo savybė / vertybė. Įvadas – patikrinkite turimas žinias. Mokytojas ant lentos pateikia tam tikrų elgesio normų paveikslėlius ir jų aprašymus. Mokiniai eina prie lentos ir ant kiekvieno paveikslo uždeda teisingą apibūdinimą. Mokytojas prašo besimokančiųjų pristatyti teigiamas elgesio normas ir jas apibūdinti. Temos formulavimas Mokytojas paaiškina, kad ši pamoka bus nestandartinė. Besimokantieji analizuos teigiamo ir neigiamo elgesio aspektus, kalbėsis apie nuoširdumą ir melą. Mokytojas užrašo pamokos temą ant lentos, kad besimokantieji nusirašytų ją į užrašus, ir pristato pamokos tikslus.

	Mokymosi procesas Mokytojas prašo besimokančiųjų susiskirstyti į tris grupes pagal numerį lapelyje, kurį jie anksčiau išsitraukė. Kiekviena grupė turi savo vaidmenį: rašytojai, mimai ir menininkai. Grupinis darbas Kiekviena grupė gauna užduoties lapą, atsižvelgiant į jiems skirtą vaidmenį. Rašytojai rašo sakinius apie nuoširdumą ir melą. Mimai suvaidina scenas, susijusias su nuoširdumu ir melu. Menininkai piešia nuoširdumo ir melo vaizdus. Pavyzdys, pagrįstas šiuo posakiu: „Kol tiesa apsiaus batus, melas jau bus apkeliavęs pusę pasaulio“ („A lie can travel halfway around the world while the truth is putting on its shoes”). Rašytojų grupė paaiškina posakio prasmę žodžiais, mimai naudoja gestus, o menininkai piešia paveikslą. Savarankiškas darbas Besimokantieji skaito tekstą iš savo knygų ir pabraukia situacijas, kuriose susitinka nuoširdumas ir melas. Tada pasirinktas situacijas jie pristato savo klasės draugui, o po to ir visai klasei. Išvada Mokytojas klausia besimokančiųjų, ar yra nuoširdumo ir melo panašumų ir skirtumų, ir prašo užpildyti lentelę. Turėtų būti padaryta išvada, kad reikia visada sakyti tiesą ir kad melas gali turėti blogų padarinių. Vertinimas Mokytojas išdalija užduoties lapus, kuriuose besimokantieji turi užbaigti sakinius, užpildydami tuščias vietas atitinkamais žodžiais. Vykdydami kitas instrukcijas mokiniai sukuria eilėraštį, pavadintą „Kvintetas apie nuoširdumą ar melą“: o pavadinimas yra „Nuoširdumas arba melas“; o antrojoje eilutėje turi būti du būdvardžiai, apibūdinantys pavadinimą; o trečioje eilutėje turi būti trys veiksmažodžiai; o ketvirtą eilutę turi sudaryti bent keturių žodžių sakinys apie elgesį, susijusį su tema; o penktojoje eilutėje turi būti raktinis žodis apie nuoširdumą ar melą. Refleksija Mokytojas išdalija apmąstymų užrašus, kad išsiaiškintų nelabai suprantamas ir gana malonias pamokos dalis bei puikiai išmoktą turinį.
Vertinimas	Formuojamasis: pamokos metu mokytojas įvertina besimokančiųjų aktyvumą ir pateikia konstruktyvias pastabas bei padrąsinimo žodžius. Bendraamžis bendraamžiui:

	pasibaigus savarankiškam darbui, besimokantieji pristato savo darbą bendraamžiams ir keičiasi informacija bei nuomonėmis.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	NonCommercial (nc) Ši licencija leidžia kitiems perdirbti, patobulinti jūsų sukurtą objektą ir kurti jo pagrindu nekomerciniais tikslais, ir nors kitų sukurtuose naujuosiuose objektuose bus nurodyta atitinkama jūsų autorystė ir jie nebus komerciniai, neprivaloma suteikti licencijos išvestiniams kūriniams tokiomis pačiomis sąlygomis.

JEI BŪČIAU NEMATOMAS	
Tikslinė grupė	8 ir 9 metų vaikai.
Trukmė	1 pamoka (40 min.)
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Besimokantieji galės: - atpažinti etišką elgesį; - laikytis etiškos pozicijos įvairiose situacijose; - atpažinti ir gerbti pagrindines etikos taisykles; - išsakyti savo mintis ir jausmus; - išgirsti oponentų argumentus ir diskutuoti; - mokėti užduoti apgalvotus, aktualius klausimus; - įtikinamai išsakyti savo požiūrį į etišką elgesį.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Gimtoji kalba: - įgyti ir išplėsti specifinį žodyną; - rašyti aiškiai, tiksliai ir nuosekliai; - pasirinkti rašymo stilių. Etiška elgsena: - ugdyti pagrindinių filosofijos sąvokų supratimą; - lavinti konceptualios analizės įgūdžius, gebėjimą nustatyti argumentų formas, gebėjimą identifikuoti ir atskirti argumentus.
Metodikos	Filosofija vaikams (P4C) https://www.philosophy-foundation.org/p4c
Vieta / aplinka	Vidaus ir lauko klasės.
Įrankiai / Medžiagos / Ištekliai	Išmanioji lenta, spalvoti markeriai.
Detalus veiklos/ turinio aprašymas	1. Tylus „Gygos žiedo“ scenarijaus skaitymas (žr. 1 priedą: Gygos žiedo istorija). 2. Mokytojas garsiai perskaito istoriją, o tada užduoda atvirus klausimus, pvz. „Ką darytum su šiuo nematomumo žiedu?“. Ant plakato ar lentoje mokytojas užrašo raktinius žodžius iš mokinių pateiktų atsakymų ir pastabų. Plakato apačioje mokytojas jau bus užrašęs du „paslėptus“ klausimus, t.y. klausimus, kurie paaiškės vėliau. - „Jei žinotumėte, kad niekas negali jūsų pamatyti, ar elgtumėtės netinkamai?“ - „Ar turėtume visą laiką elgtis gerai?“ Reikia užduoti atvirus klausimus, kad mokiniai pateiktų atsakymus paslėptiems klausimams. Kitaip tariant, besimokantieji bus skatinami ieškoti sprendimų pateikiant konkrečius klausimus. Vis dėlto pokalbis turi būti nevaržomas ir priimantis visas idėjas bei nuomones. Mokytojas vaidina pagalbininko, o ne teisėjo vaidmenį.

Grįžtamasis ryšys	Mokiniams reikia savais žodžiais raštu atsakyti į bent vieną iš paslėptų klausimų, pateikiant jiems aktualų ar įsivaizduojamą pavyzdį ir pagrindžiant jų atsakymą.
Vertinimas	Formuojamasis: mokytojas stebės mokinius diskusijos metu; gali išryškėti kai kurie socialiniai ir emociniai mokymosi aspektų elementai. Apibendrinimas: mokytojas apžvelgs užduotį raštu.
Patarimai pedagogams	Prieš įgyvendinant šios pamokos planus, rekomenduojama paskaityti vaikų filosofijos (P4C) metodus, kad būtų galima užduoti teisingus klausimus ir leisti mokiniams pasiteirauti bei gauti atsakymus. Norėdami sužinoti daugiau, skaitykite https://www.philosophy-foundation.org/p4c Taip pat rekomenduojama perskaityti Platono „Gygos žiedą“.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	NonCommercial (nc) Ši licencija leidžia kitiems perdirbti, patobulinti jūsų sukurtą objektą ir kurti jo pagrindu nekomerciniais tikslais, ir nors kitų sukurtuose naujuosiuose objektuose bus nurodyta atitinkama jūsų autorystė ir jie nebus komerciniai, neprivaloma suteikti licencijos išvestiniams kūriniams tokiomis pačiomis sąlygomis.

KAS YRA LAIMĖ?	
Tikslinė grupė	4–5 metų vaikai.
Trukmė	30 min.
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Atpažįsta savo jausmus (laimė), gali ją apibūdinti įvairiais būdais, išreikšti, panaudodami simbolius (lėlė).
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Pažinimo, emocijų suvokimas ir raiška, meninė, problemų sprendimo, kalbos ugdymo sritys.
Metodikos	☒ Emocinio ugdymo didaktika. ☒ Socialinis ir emocinis mokymas.
Vieta / aplinka	Klasė.
Įrankiai / Medžiagos / Ištekliai	Spalvotas popierius, žirklės, klijai, kiekvienam vaikui paruoštas lėlės trafaretas, popierinis namelis lėlėms apgyvendinti.
Detalus veiklos/ turinio aprašymas	Vaikai ateina į Ryto ratą. Auklėtoja sveikinasi su jais atlikdama skirtingus judesius ir kviečia vaikus pasisveikinti taip, kaip ji parodė. Kiekvienas vaikas atlieka savitą pasisveikinimo judesį ir sako: „Labas rytas“ kiti vaikai atkartoja jo judesį ir atsako jam: „Labas rytas“. Vaikai susėda. Auklėtoja klausia: „Kada jūs būnate laimingi?“ (Kiekvienas vaikas pasako, kada jis jaučiasi laimingas). Auklėtoja kviečia vaikus užsimerkti. Po pauzės klausia: „Kokios spalvos laimė?“ (Kiekvienas vaikas pasako, kokios spalvos laimę jis mato). Auklėtoja kviečia vaikus giliai įkvėpti ir klausia: „Kuo kvepia jūsų laimė?“ (Kiekvienas vaikas pasako, kuo kvepia jo laimė). Vaikai kviečiami prie stalo. Auklėtoja pristato savo lėlę. Sako, kad jai būtų linksma, jeigu ji turėtų daug draugų. Kviečia vaikus pasidaryti laimingą lėlytę. Kiekvienas vaikas renkasi norimos spalvos lėlės trafaretą. Kerpa ir klijuoja lėlei veido detales, plaukus, rūbus. Dirbdami dar prisimena ir pasako, kada dar galima būti laimingu. Pagamintas lėles apgyvendina popieriniame laimingų lėlių namelyje.
Grįžtamasis ryšys	Grįžtama prie klausimo, kodėl jų lėlė jaučiasi laiminga. Pasakomas komplimentas jai (lėlei).
Vertinimas	Kiekvieno vaiko pagaminta lėlė įvertinama teigiamai.

Patarimai pedagogams	Pasiruošti uždarus klausimus apie laimę. Pageidautina dirbti su maža vaikų grupele (3–5 vaikai). Didesnėje grupėje vaikams sunku išlaukti savo eilės pasisakymui.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	Naudoti italų (Carlo Colodi centro) pristatytų lėlių trafaretai, Maltos universiteto metodika – kiekvienas sveikinamės skirtingai (socialinė emocinė kompetencija).

LINIJOS MUS SUJUNGIA	
Tikslinė grupė	4–5 metų vaikai.
Trukmė	Viena savaitė (po vieną 40 min. pamoka per dieną).
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Vaikai gebės: - nupiešti skirtingas linijas ir formas; - atpažinti skirtingas emocijas; - reflektuodami aiškiai išreikšti savo emocijas ir ankstesnes žinias.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Socialiniai mokslai.
Metodikos	Menu grįstas mokymasis.
Vieta / aplinka	Klasė ar kiemas.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	A4 formato popierius, vieno metro ar ilgesnis popierius (popieriaus ilgis priklauso nuo vaikų skaičiaus), akvarelė, guašas, teptukai.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	Vaikai, vaikščiodami po mokyklos kiemą, A4 formato popierius lapuose piešia skirtingas linijas (patariame lapus uždėti ant kieto pagrindo, pavyzdžiui, knygos). Vėliau sujungdami vieną su kitu jie suklijuoja savo popieriaus lapus ant ilgo popieriaus. Tarpus tarp linijų kiekvienas vaikas nuspalvina savo mėgstamomis spalvomis. Taip kiekvienas vaikas perteikia savo mintis ir norus spalvomis. Šios veiklos metu ugdomas gebėjimas bendradarbiauti. Veikla truko savaitę ir buvo įgyvendinta paskutiniame vietos istorijos programos įgyvendinimo etape.
Grįžtamasis ryšys	Baigiamasis piešinys
Vertinimas	Vaikai stebi savo kūrinius ir kiekvienas iš jų prisimena vietą, įvykį, jausmą: „tai primena mano darželį“, „tai man primena vartus, kuriuos pamatėme “, „tai man primena senelio namus ... “. (Minčių kelionė iš dabarties į praeitį).
Patarimai pedagogams	Šiai veiklai reikia skirti pakankamai laiko, ji gali būti organizuojama siekiant gauti galutinį grįžtamąjį ryšį apie temą ar programą.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	ShareAlike (sa) Attribution (by) NonCommercial (nc) NoDerivatives (nd)

APLINKOS (KAIMYNYSTĖS) TYRINĖJIMAS	
Tikslinė grupė	4–5 metų vaikai.
Trukmė	2 pamokos po 40 minučių.
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Vaikai gebės: - tyrinėti savo aplinką; - stebėti augalus, pastatus, kelio ženklus, bažnyčią, simbolius, turgų; - įrašyti ir rūšiuoti savo radinius.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Socialiniai mokslai, matematika, kosmosas. Stebėjimas, tyrimų įgūdžiai, pojūčiai.
Metodikos	Tyrimu grįstas mokymasis.
Vieta / aplinka	Vidaus ir lauko klasės.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	Fotoaparatas, videokamera, diktofonas ir kt.) tyrimams stebėti ir fiksuoti.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	Vaikai grupėse, išėję už darželio teritorijos, tyrinėja aplinką. Kiekviena grupė stebi skirtingą dalyką, pavyzdžiui, pirmoji grupė stebi augalus (gamtą), antroji stebi pastatus ir pan. Vaikams pasakoma, kad atkreiptų dėmesį į tai, ką jie mato, girdi, užuodžia, ką jaučia ir kt. (remiasi visais pojūčiais). Jiems pasiūloma paieškoti gamtos lobių (akmenėlių, plunksnų, kankorėžių ir kt.) Kai vaikai grįžta į klasę, jie pasako savo išvadas vienas kitam. Jie išspausdina pasivaikščiojimo metu nufotografuotus vaizdus, iš jų ir rastų gamtos „lobių“ ir sukuria vaizdą, kuris stebimas iš viršaus, vaikai dėliodami meno kūrinį iš nuotraukų ir gamtos „lobių“ tariasi ir diskutuoja, bendrauja ir bendradarbiauja.
Grįžtamasis ryšys	Vaikai gebės: - stebėti ir tyrinėti; - įrašyti; - rūšiuoti radinius; - pristatyti savo komandos darbą; - įsigilinti į savo pojūčius; - sukurti meno kūrinį (žvelgiant iš viršaus).
Vertinimas	Tyrinėjimo metu įgytas žinias jie panaudos žaisdami ir išreikšdami save meno kūriniuose.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	ShareAlike (sa) Attribution (by) NonCommercial (nc) NoDerivatives (nd)

ŽUVIS IŠ CD DISKŲ	
Tikslinė grupė	3–5 metų amžiaus vaikai.
Trukmė	30–45 minutės (1 užsiėmimas).
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Laukiami mokymosi rezultatai: - atpažins pateiktas spalvas, žymeklius ir blizgučius; - sėkmingai dirbs komandoje ir gerbs vienas kitą; - seks instrukcijas ir susikoncentruos į užduotį; - paprašys pagalbos, jei ji reikalinga; - kūrybiškai panaudos pateiktas priemones; - klaus, jei kils klausimų; - pademonstruos motorinius sugebėjimus.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Tai yra tarpdisciplininis užsiėmimas.
Metodikos	Tyrimu grįstas mokymas. Atsparumo ugdymas. Socialinis emocinis mokymas.
Vieta / aplinka	KLasė. Pusė mokinių gali žaisti, kita pusė dalyvauti veikloje.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	Panaudoti CD diskai, žymekliai, blizgučiai, įvairios dekoracijos (pvz. popieriniai ar medžiaginiai burbulai), klijai, kartonas.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	Sukvieskite visus vaikus į ratą ir paaiškinkite veiklą. Pusė vaikų žais žaidimų aikštelėje, kol kita pusė dalyvaus veikloje. Pradėkite nuo klausimų kas yra CD ir leiskite jiems spėti, kokia veikla šiandien užsiims. Naudodami markerį ir blizgučius vaikai turėtų nupiešti didelę žuvį. Tuomet padėkite vaikams priklijuoti likusią žuvies dalį. Tuomet vaikai susikiečia, tie kurie žaidė, ateina vykdyti veiklos, o kiti eina žaisti.
Grįžtamasis ryšys	Mokytojo vaidmuo atsakyti į visus klausimus, kuriuos pateiks vaikai veiklos pradžioje. Taip pat pradėti diskusiją apie antrinį daiktų panaudojimą. Mokytojas turėtų sudaryti sąlygas vaiko vaizduotės ugdymuisi ir žodyno turtinimui.
Vertinimas	Galimi klausimai Kokia yra CD paskirtis? Kaip suprantate žodžius *sumažinti, perdirbti, panaudoti dar kartą*?
Patarimai pedagogams	Jeigu norime atlikti veiklą naudodami jutiminius metodus, reiktų skirstyti vaikus į mažesnes grupes. Svarbu kiekvienam vaikui skirti dėmesio, paskatinti kurti. Reikia tinkamai paaiškinti užduotĮ, moderuoti diskusiją. Taip pat svarbu įtraukti laiką grįžtamajam ryšiui po visos užduoties. Svarbu reaguoti į situaciją ir pakeisti veiklą pagal vaikų interesus ir poreikius.

DETEKTYVAI	
Tikslinė grupė	5 metų vaikai.
Trukmė	60 min.
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Pastebės ir ras įprastoje aplinkoje esančius daiktus, simbolius, pasakys jų paskirtį, gebės orientuotis artimoje aplinkoje (darželio pastate), dirbs grupelėmis.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Santykiai su bendraamžiais, aplinkos pažinimas, iniciatyvumas ir atkalumas, tyrinėjimas.
Metodikos	Patyriminis mokymasis ir socialinis emocinis mokymasis.
Vieta / aplinka	Darželio patalpos.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	Kortelės su nufotografuotais įvairiais darželio pastate esančiais daiktais. Dailės priemonės: popierius, klijai, žirklės, pieštukai, flomasteriai.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	Vaikai renkasi Ryto rate. Žaidžiamas žaidimas pastabumui lavinti. Auklėtoja sako: „Labas rytas tam, kas šiandien avi raudonus batus“, vaikas, supratęs, kuriam tai skirta, atsako: „Labas rytas“ ir sveikinasi su kitu vaiku, nurodydamas kokią nors jo išvaizdos ar aprangos detalę. Kai visi pasisveikina, auklėtoja klausia: Kas yra detektyvai? Ką jie veikia? Išklausius vaikų atsakymus, pasiūloma jiems šiandien pabūti detektyvais darželio pastate. Iš paslapčių maišelio kiekvienas išsitraukia kortelę. Ieško, pas ką tokia pati kortelė. Tokiu būdu susiskirsto į grupeles. Išsirenka grupės kapitoną. Kapitonas ateina pas auklėtoją ir išsitraukia voką, kuriame yra nuotrauka. Užduotis: surasti, kur darželio patalpose yra nuotraukoje pavaizduotas daiktas. Nupiešti kelią, kaip kiti vaikai galėtų surasti tą daiktą. Grįžus į grupę, padaryti nuotraukoje matyto daikto kopiją ir papasakoti, ką turėjo surasti, kur tai rado ir pristatyti savo pagamintą daikto kopiją.
Grįžtamasis ryšys	Vaikai pasakoja draugams, kur yra jų nuotraukoje pavaizduotas daiktas, kam jis naudojamas.
Vertinimas	Įvertinamos vaikų pastangos. Pagiriami greičiausiai, tiksliausiai atlikę užduotį, aiškiausiai ją pristatę kitiems.
Patarimai pedagogams	Jeigu vaikai susidomėję, galima kitai grupei pasiūlyti surasti daiktą pagal kitų vaikų nupieštą kelio iki objekto schemą. Veiklą galima tęsti ieškant daiktų pagal nuotraukas darželio kieme, netolimoje aplinkoje pasivaikščiojimų metu, ekskursijose.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	Naudotos prof. Marijos (Graikija) idėjos.

TOLI – ARTI	
Tikslinė grupė	5 metų vaikai.
Trukmė	30–35 min.
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Skirs sąvokas „toli – arti“, pavaizduos daiktus, esančius toli ir arti, stebės ir apibūdins toli ir arti esančius daiktus.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Aplinkos pažinimas, mokėjimas mokytis, meninė raiška, tyrinėjimas.
Metodikos	Patyriminis mokymasis.
Vieta / aplinka	Grupės patalpa.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	Baltas popierius, piešimo priemonės: akvarelė, vaškinės kreidutės, stori spalvoti pieštukai, stori flomasteriai, ploni teptukai, Paul Signac reprodukcijos, kompiuteris, projektorius, lupa.
Detalus veiklos / turinio aprašymas	Ryto ratas. Vaikai sveikinasi: Labas man (rodo į save), Labas tau (roda į draugą), Labas ką matau (rodo į abi puses) Ir arti (rodo prieš save), Ir toli (rodo į tolį), Labas jums sakau (linkteli galvą). Auklėtoja klausia, vaikai atsako. Kokius daiktus matote arti? (Vaikai vardija). Kokius daiktus matote toli? (Vaikai vardija). Auklėtoja kviečia vaikus atsisėsti toliau nuo ekrano ir rodo Paul Signac paveikslą iš San Tropezo serijos. Vaikų klausiama, ką jie mato (vaikai vardija). Tada pakviečiami prieiti arčiau ekrano ir vėl klausiama, ką jie mato (išklausomi vaikų atsakymai). Vaikai kviečiami prie stalų, kur sudėtos Paul Signac paveikslų reprodukcijos ir kviečiama į jas pasižiūrėti pro lupą. Klausiama, ką dabar mato? Išsiaiškinama, kad šis dailininkas piešė mažus taškelius vieną šalia kito ir žiūrint iš toli galima pamatyti vaizdus, o iš arti – taškus. Auklėtoja kviečia pasirinkti menines priemones ir nupiešti savo taškučių paveikslą.
Grįžtamasis ryšys	Darbai apžiūrimi iš arti ir iš toli. Vaikai, kuriems norisi, papasakoja, kaip sekėsi piešti, ką jie norėjo nupiešti.
Vertinimas	Padaroma vaikų darbų paroda.

Patarimai pedagogams	Pasiruošti multimedią, meno enciklopediją. Pirmą kartą pasiūlyti vaikams nupiešti labai nedidelį daiktą, kad jiems užtektų kantrybės baigti darbelį iki galo.
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	Naudota kursų Bulgarijoje medžiaga.

VAIKŲ TEISĖS	
Tikslinė grupė	8–10 metų vaikai.
Trukmė	4 pamokos (po 40 min.)
Laukiami mokymosi rezultatai / ugdymo tikslai	Besimokantieji gebės: - supras UNICEF deklaraciją ir joje nurodytas vaikų teises; - paaiškins sąvokas *laisvė, skurdas, kultūra, valdymas, demokratija* ir suvoks jų svarbą bei įtaka vaikų teisėms. - dirbdami kartu gilins bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius; - naudodamiesi technologijomis tirs temą ir parengs ataskaitą apie mokymąsi.
Mokomieji dalykai ir susijusios temos	Istorija, pilietinis ugdymas: - pasaulinės organizacijos; - senovės ir šiuolaikinė demokratija. Geografija: - urbanizacija ir jos poveikis kultūrai; - demografiniai modeliai, įskaitant socialinius ir ekonominius aspektus ir kt. Gimtoji kalba: - specifinio žodyno plėtimas; - rašymas aiškiai, tiksliai ir nuosekliai pasirenkant stilių.
Metodikos	Projektinio darbo metodas (tarpdalykiniai ryšiai).
Vieta / Aplinka	Klasė, kurioje yra interneto ryšys, reikalingas tyrimams atlikti.
Įrankiai / medžiagos / ištekliai	Priemonės: - kartoninės kepurės; - projektorius; - kartoninės dėžutės (3 priedas); - užrašai; - spalvoti rašikliai / pieštukai; - vaidmenų kortelės; - plakatai; - įrenginiai, turintys interneto ryšį (vienu įrenginiu gali naudotis kelios grupės)
Detalus veiklos / turinio aprašymas	Pirma pamoka. Pristatymas Naudodamas UNICEF išteklius mokytojas supažindina su vaikų teisių tema, pristato, kaip jos taikomos šiandien, kodėl jos yra svarbios ir t.t. Taip pat atsižvelgiant į įvairius geografinius, politinius ir socialinius bei ekonominius kontekstus aptariamos skirtingos žmonių gyvenimo sąlygos. Remiantis šia informacija kuriamas pirmasis vaidinimas. Mokytojas prašo besimokančiųjų dėvėti skrybėles ar kepures, ant kurių užrašyti mokinių vaidmenys, pavyzdžiui: - pabėgėlio vaikas;

- vaikas su negalia;
- darbininko vaikas;
- kareivio vaikas;
- turtingų tėvų vaikas;
- neturtingų (vargšų) tėvų vaikas;
- vaikas, patiriantis smurtą;
- benamis vaikas;
- vaikas, priverstas į anksti susituokti;
- vaikas, kenčiantis nuo narkotikų vartojimo.

Vienos besimokančiųjų grupės nariai stovi vidiniame rate, jie nemato užrašų ant savo skrybėlių / kepurių, t.y., jie nežino savo vaidmenų. Kiti besimokantieji stovi išoriniame rate, jie atsako į vidiniame rate stovinčiųjų klausimus.
Vidiniame rate esantys besimokantieji, norėdami išsiaiškinti savo vaidmenį, užduoda 5 klausimus, į kuriuos jiems atsakoma „taip“ arba „ne“. Pavyzdžiui:

Ar aš gyvenu savo šalyje?
Ar aš galiu valgyti daug tropinių vaisių?
Ar aš turiu dirbti?
Ar galiu plaukioti jūroje per savo vasaros atostogas?
Ar mama namuose gamina skanų maistą?
Ar aš miegu savo namuose?

Uždavę 5 klausimus besimokantieji, esantys su skrybėle ar kepure, bando atspėti savo vaidmenį. Tie, kurie atspėja, pasilieka skrybėlę. Jei besimokantysis negali išsiaiškinti savo vaidmens, išorinio rato besimokantieji pateikia keletą užuominų, pavyzdžiui:
- tau teko emigruoti dėl karo;
- turi galimybę valgyti kokybišką ir brangų maistą;
- kasdieniniame gyvenime tau reikia pagalbos;
- tau reikia šiltos vietos miegoti;
- tu nelankai mokyklos;
- ir kt.

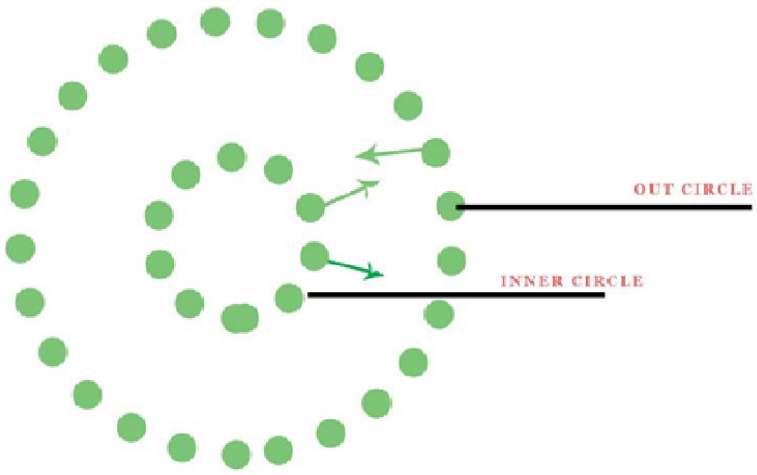

	Jei gavęs dar keletą užuominų besimokantysis vis tiek nesugeba išsiaiškinti savo vaidmens, neįprastus žodžius jis gali rasti parašytus ant klasėje esančių plakatų. Visi vaidmenų paaiškinimai yra užrašyti kitoje plakatų pusėje. Antra pamoka. Gilesnis mokymasis Mokytojas paprašo besimokančiųjų sudaryti didelį ratą ir išdalija keletą vaidmenų kortelių, kurias besimokantieji turi perskaityti. Kiekviena korta apibūdina skirtingą vaidmenį, kurį vaidina vaikai. Tada mokytojas apibūdina kai kurias situacijas ir, jei situacija bus susijusi su jo vaidmeniu, besimokantysis turi žengti vieną žingsnį į priekį. Keli aprašomų situacijų pavyzdžiai: - jūs valgote bent vieną karštą patiekalą per dieną; - jums tėvai nuolat dovanoja saldainius; - jums sunku rūpintis savo higiena; - jūsų šeimoje niekas nesinaudoja ginklais; - jums reikia papildomos psichologinės pagalbos; - kasdien valote namus; - ir kt. Užduoties pabaigoje besimokantieji stovės skirtingose apskritimo vietose; dauguma jų bus išoriniame rate, tie, kurie žengė keletą žingsnių, bus toliau viduje. Tada mokytojas paklaus jų, kodėl vieni stovi vidiniame rate, kiti – išoriniame. Tai sukelia minčių apie teises. (Ar vaikai turi teisių? Kas jas sumanė? Kaip jas apsaugoti? Kaip jos gali būti taikomos visiems vaikams?) Mokytojas palengvina pokalbį apie teisių deklaraciją paprašydamas besimokančiųjų surašyti, kokios, jų manymu, yra svarbiausios teisės ir kokie sudėtingiausi iššūkiai (pavyzdžiui, 3 svarbiausios teisės (pagal svarbą), 3 didžiausi iššūkiai (pagal sudėtingumą). Besimokančiųjų prašoma pagrįsti savo pasirinkimą ir prioritetus aptariant juos su bendraamžiais. Trečia pamoka. Teisių medis Besimokantiesiems (suskirstytiems į 3–4 grupes) išdalijami kartoniniai medžiai Grupėse jie diskutuoja, kurios teisės, jų manymu, yra vaikų teisių deklaracijoje. Vėliau ant lapelių užrašo įvairias vaikų teises, o lapelius užklijuoja ant medžio šakų. Kiekviena grupė išsirenka vieną atstovą, kuris pristato bendrą darbą. Grupėms pristačius savo išvadas visi klasės mokiniai aptaria, kuo dar galima būtų papildyti atsakymus. Vėliau išdalijami UNICEF lankstinukai, besimokantieji perskaito jų turinį. Grįžę į savo grupes, jie nurodo teises, kurių nėra medžiuose, ir priklijuoja naujus lapelius. Vėliau besimokančiųjų prašoma priskirti jų medyje nurodytas teises vienai iš pagrindinių sričių: - politika (1); - valdymas (2); - sveikata (3); - ekonomika (4); - išsilavinimas (5). Jie gali tai padaryti pridėdami atitinkamą numerį prie išvardytų teisių arba užkoduodami spalvomis ir priklijuodami spalvotą lapelį.

	Ketvirta pamoka. Išvados ir refleksija Besimokančiųjų prašoma apmąstyti šią temą įvairiais būdais: - dirbant grupėse sukurti šūkį ir plakatą apie vaikų teises; - naudojantis šiuo vaizdo įrašu (https://www.youtube.com/watch?v=ldd4q_y1_6E) sukurti viešą pranešimą; - parašyti informacinę žinutę; - sukurti eilėraštį; - trumpai aprašyti visą savo mokymosi eigą.
Vertinimas	Gali būti vertinami: - grupėse sukurti plakatai; - pranešimai, sukurti naudojant šį vaizdo įrašą: https://www.youtube.com/watch?v=ldd4q_y1_6E - informacinės žinutės; - eilėraščiai; - trumpi visos savo mokymosi eigos pristatymo vaizdo įrašai.
Patarimai mokytojams	Anksčiau minėti UNICEF šaltiniai. https://www.unicef.org/child-rights-convention https://www.unicef.org/child-rights-convention/resources
Intelektinės nuosavybės teisės (INT) / veiklos kilmė	ShareAlike (sa) Attribution (by) NonCommercial (nc) NoDerivatives (nd)

1 priedas

Emocijų lentelė

Vardas, pavardė:

Dienos	Kaip šiandien jautiesi?	Kodėl taip jautiesi?	Kaip elgiesi, kai taip jautiesi?
1 diena			
2 diena			
3 diena			
4 diena			
5 diena			

Pamokų planus pasidalino šie mokytojai:

Ottilia Terribile, Malta (4 emocijos: - laimingas - liūdnas - piktas – išsigandęs)

Pamoka paimta iš RESCUR knygos (Emocijos: veido kūrimas)

Pamoka paimta iš RESCUR knygos (Aš, mano šeima ir aplinkiniai žmonės)

Christine Tanti, Malta (No-Bot, robotas be apačios)

Pamoka paimta iš RESCUR knygos (Aš esu laimingas su tavimi)

Naci Doruk Çakmak, Turkey (Emocijų tyrimas)

Eylül Günday & Burak Güveniş, Turkey (Nuoširdumas ir melas)

Jei būčiau nematomas

Ramute Skrickiene, Lithuania (Kas yra laimė?)

Styliani Frantzeskaki, Greece (Linijos mus sujungia)

Vasiliki Giannakou, Greece (Aplinkos (kaimynystės) tyrinėjimas)

Eunice Bonello, Malta (Žuvis iš CD diskų)

Ramute Skrickiene, Lithuania (Detektyvai)

Ramute Skrickiene, Lithuania (Toli – arti)

Banu Yurtseven, Turkey (Vaikų teisės)

Ši publikacija yra paruošta vykdant tarptautinį „Erasmus+“ KA3 projektą **„Ankstyvasis ugdymas – tvarios motyvacijos ir gyvenimiškų vertybių kūrimas“** (MOV-UP, Nr. 580339-EPP-1-2016-1-BG-EP-PKA3-IPI-SOC-IN). Projektas MOV-UP yra finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

MOV UP partners:

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

FONDAZIONE NAZIONALE CARLO COLLODI

PANEVĖŽIO RAJONO ŠVIETIMO CENTRAS

doğa SCHOOLS

L-Università ta' Malta

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ UNIVERSITY OF CRETE

INTERCULTURAL COOPERATION FOUNDATION

РАЙОН НАДЕЖДА NADEZHDA DISTRICT